אידיש-די שפּראַך פון דער אידישער נשמה

YIDDISH-THE LANGUAGE OF THE JEWISH SOUL.

Address by H. E. Wilder, Managing Editor of the Israelite Daily Press, over CKY, Sunday, Dec. 20th, during the Jewish Radio program sponsored by the Israelite Daily Press, Broadcasted every Sunday at 12.45 p.m.

(We deviate from our policy and publish this address in English, to satisfy the requests we received from many Gentile listeners-in, and others, to forward them a copy of this address.

Radio, CKY, Sun. Dec. 20, 1931.

May I take this, the first opportunity I have, to thank most heartily the host of people, young and old, from far and near, who have expressed so warmly their appreciation of our efforts to put the old familiar Yiddish language on the air. I want to assure all of you who are within my hearing, that if it is a pleasure for you to listen to the Jewish Radio programme, it is a greater pleasure for us to have made it possible. For we know of no better service any one can render to his fellowmen than to bring joy into their life and there is no greater joy, than that which touches the heart, and we, those of us who direct the Israelite Daily Press, we know that there is nothing so touches the heart-strings of a Jew as those melancholy tunes our Mothers sang during our younger days, and those words with which our fathers and grandfathers guided our earliest steps.

For the music our mothers loved expresses, as no other music does, the heartache, the longing and the yearning of the Jewish people and the language this music is set to is that simple Yiddish, which some people mistakenly call—Jargon.

NO, YIDDISH IS NOT A JARGON.

Only last Friday night, Reverend Father Chartier of Montreal, speaking under the auspices of the National Council of Education over the National Radio Network, including CKY, showed how much some English people wronged themselves, as he put it, by assuming that the Patois, the language of the French Canadian farm folks, was a jargon. He spoke with considerable pride of the noble origin of the Patois and rightly contended that a language which has behind it a tradition of hundreds of years and is used by several millions of people, is not a jargon to be spurned and despised, but a language which enriches the possessor and which the English speaking Canadians ought to respect and, better still, endeavor to learn.

What is true of the French Canadian Patois is equally true of the Jewish-Yiddish. For Yiddish has also a long and rich tradition and a far greater number of devotees. Those who believe that Yiddish was a foundling, picked up but yesterday by rag-peddlars in the back alleys, may be shocked to hear but they should know, that Yiddish traces its ancestry back over 500 years. Indeed, we know of poems that have been written in Yiddish as far back as 1410, let alone stories and prayers. And since that time, its use has become so widespread, that now Yiddish is the language of Daily intercourse of some 10 millions of Jews and has become perhaps **the most universal language** on earth. As some one said, if Hebrew is the national language of the Jew, Yiddish is his international language. For just as the Jewish people are the most widely scattered, so Yiddish is being spoken in almost every country the world over. Only the upstart and the snob, the ignorant and the vain, dares speak with contempt of Yiddish, for only such would deny their ancestry or be ashamed of the language of their parents or grandparents.

Of course, Jewish people everywhere must learn the language of the country they live in. Both economic necessity and a sense of social responsibility demands it; nevertheless, those who, in the process, neglect their mother tongue, Yiddish, are the poorer for it. Because only it can give the thrill which one feels when expressing one's innermost feelings. Yiddish is, and will for a long time remain, for the Jew, the language of the heart. As R. L. Stevenson said: "Those who can speak with the Irish peasants in their own native tongue form a far higher opinion of their appreciation of the beautiful and of the elements of humour and pathos in their hearts, than do those who know their thoughts only through the medium of English."

And it cannot be otherwise. A language is not a mechanical instrument erected overnight. A language is the painfully evolved **product of generations of men**; it is carved out of the very soul of a people and in its growth it adapts itself to the actual physical texture of the people that gave it birth; and it needs that very texture to reproduce itself. In the hands of its master, the violin modifies its structure and reflects back sounds which are wholly peculiar to its master, which it alone can reproduce. The violin of Jasha Heifetz will reflect the soul of Heifetz, no matter who will play on it after him. So also the Jews, with their singularly rich, though sad experience and peculiar genius, have produced this language, Yiddish, which enshrines the wealth of their colorful culture and which alone responds faithfully to the heartrobs of the Jew. "Language is the archives of history," said Emerson, and the Jew's history of the last four centuries is indelibly written in the Yiddish language so that only to those who master Yiddish would it yield its inner secrets. For it is not in the history text-books, written in ponderous German or laconic English that the latter life of the Jew is written but in those heart-rending stories, cast in unadorned Yiddish by such masters as Peretz and Mendele, Sholom Aleichem and Ansky, Sholem Ash and Pinsky, Morris Rosenfeld and Yehuosh. It is in their imperishable works that the life of the Jew of yesterday and of today has been, and is being written. And it is those who read these stories, those who read one or another of the 50 contemporary Yiddish Daily Newspapers, everywhere, who manifest a passionate and enduring interest in things Jewish, an ardent desire to be helpful in the widest sense and to perpetuate and develop Jewish Culture.

—And surely this is a praiswortby from the period when one nation effort.

For we are far removed, we trust, or one race or one class, would arrogantly claim for itself world dominion or cultural supremacy. More and more people come to realize that life on this earth can be made more beautiful and happier if each and every nation were to have the chance peacefully to develop its native talents, its own individuality and make its distinctive contribution to the well-being of all. And among those nations striving most passionately toward this end, the Jew, the veteran of history, must be accorded a seat of honour.

איך וויל פריער פון אלץ אויסנוצן די האַזיקע געלעגנהייט, די ערשטע וואָס איך האָב, צו באַדאַנקען האַרציק די צאָלרייכע מענשן, יונגע און אַלטע, פון נאָענט און פון ווייט — וואָס האָבן זיך אַזוי וואַרם אָפּגערופן אויפן אַמוסנע רדיקט זייער הויכשעצונג פון אונזערע אַנשטרענגונגען צו דערהויבן "אידיש" אין פאַרפילן די לופט מיט אידישע נגונים. איך וויל פאַרזיכערן אַלע די וואָס הערן מיך, אַז אויב עס איז פאַר אייך אַ פאַרגעניגן צוצוהערן זיך צו אונזער ראַדיאָ פּראָגראַם איז עס פאַר אונז נאָך אַ גרעסערער פאַרגעניגן וואָס ס'איז אונז געלונגען די האַזיקע פּראָגראַם צוצושטעלן, ווייל מיר קאָנען זיך ניט פאָרשטעלן אַ גרעסערן פאַרדינסט וואָס אימעצער קאָן האָבן ווי דאָס באַוואוסטזיין, אַז מיר האָבן אַריינגעבראַכט מער שמחה און פרייד אין לעבן פון אונזערע מיטמענשן, אין קיין זאַך שאַפט ניט אַזאַ אמת'ע פאַרגעניגן ווי דאָס וואָס רירט אַן דאָס האַרץ — און מיר, די פאַרוואַלטער פון ד. א. וו., מיר וויסן דאָך, אַז קיין זאַך רירט ניט די אידישע נשמה אַזוי טיף, ווי די מרוישרקלאַנגען פון אונזערע מוטערס מיט וועלכע זיי פלעגן אונז פאַרוויגן אין אונזערע קינדער יאָרן און די ווערטער מיט וועלכע אונזערע פאָטערס האָבען אונזערע ערשטע קינדער שריט באַגלייט.

ווייל די נגונים וואָס אונזערע מוטערס פלעגן זינגען — דריקן אויס דאָס וואָס קיין אַנדערע נגונים קאָנען ניט אויסדריקן: דעם האַרצוויטאָג, די בענקשאַפט, די האָפענונגען, די שטרעבונגען פונם אידן — און די שפּראַך אין וועלכער די דאָזיקע נגונים ווערן געזונגען איז דאָס "פּראָסטע" אידיש, וואָס אייניקע רופן עס — אַן קיין שום באַרעכטיקונג — זשאַרגאָן.

ניין, אידיש איז ניט אַ זשאַרגאָן. ערשט לעצטן פרייטאָג אָוונט האָט אַ פּראָפעסאָר זשיז "קאַטוליישער פּריסטער, רעדנדיק אונטער דער אויפזיכט פון דעם "נעשאָנאַל קאָנסיל אַף עדיוקעישאָן" איבער דער ראַדיאָ, — באַשולדיקט די ענגלישע, אַז זיי זינדיקן קעגן זיך זעלבסט ווען זיי באַטרעטן אַז "פּאַטוא" (די שפּראַך פון די קאַנאַדער פראַנצויזן) איז אַ זשאַרגאָן. ער האָט מיט שטאָלץ דערמאָנט דעם יחוס פון דער האַזיקער שפּראַך און האָט מיט רעכט דערקלערט, אַז אַ שפּראַך וועלכע האָט חזקתער זיך אַ טראַדיציע פון הונדערטער יאָרן און וועלכע ווערט געגנוצט פון מיליאָנען מענשן, איז ניט אַ זשאַרגאָן, וואָס מען קאָן פאַראַכטן, נאָר אַ שפּראַך וואָס באַרייכערט דעם באַזיצער, און פאַר וועלכער אַלע ענגלישע הערטריקע וואָלטן צעדאַרפט האָבן גרויס דרך ארץ, און נאָך בעסער, וואָס זיי וואָלטן געמעגט זיך אויסלערנען.

דאָס זעלבע קאָן מען זאָגן וועגן אידיש, ווייל אידיש האָט אויך אַן אַלטע רייכע טראַדיציע היינטער זיך, — און אַ פיל גרעסערע צאָל אָנהענגער. יענע וואָס גלויבן, אַז אידיש איז עפּעס אַ פינדלינג וואָס אַ רעניפּעדלער האָט גע פונען ערגעץ וואו אויף די הינטערשטע געסלאַך, — וועלן אפשר זיין אַנטוישט אָבער זיי מעגן עס וויסן — אַז אידיש איז אַ שפּראַך וואָס איז שוין איבער 500 יאָר אַלט. מיר וויסן וועגן אַזאַ דיש לידער וואָס זיינען געשריבן גע וואָרן נאָך אין יאָר 1410, — וועגן מעשיות און תפילות איבערגעזעצט אין אידיש איז שוין אָפּגערעדט. אין זינט יענער צייט איז אידיש געוואַקסן און געוואָרן די מאַיסטענלאַכע שפּראַך פון מיליאָנען אידן, איינטלאַך די אויזערדענטלאַכסטע שפּראַך אין דער וועלט. ווי איינייקע האָבן זיך אויסגעדריקט: "אויב העברייאיש איז די נאַציאָנאַלע שפּראַך פון אידישן פאָלק, איז אידיש די אינטערנאַציאָנאַלע". ווייל אַזוי ווי די אידן זיינען מער צעשפּרייט איבער דיש נערעדט כמעט אין אַלע לענדער.

איבער נאָך דער ווערט, בלויז אַ פאַר וועניג אין אַן אויפגעקומענער, אַן אויגנאַרטיקן נאַר פון דער נשמה, ווי נאַראַנט אין אַ סנאָב, וועט זיך דער קריגן צו רידן מיט פאַראַכטונג וועגן אידיש, ווייל נאָר אַזעלכע קאָנען פאַר ווייזענען זייער שמאָס און שעמען זיך מיט דער שפּראַך פון זייערע עלטערן און זייער פאָלק.

נאָטיראַל מוזן אין אַן אַבעראַל דאָך אַנשטרענגען צו לערנען די שפּראַך פון לאַנד אין וועלכן זיי געפינען זיך. סיי עקאָנאָמישע נויטווענדיקייט, סיי סאָציאַלער באַוואוסטזיין פאָדערט עס; אין דער זעלבער צייט אָבער, טאָר קיינער ניט פאַרנאַכלעסיקן זיין מאַטעלשן, ווייל נאָר די מאַטעשפּראַך קאָן אַרויסן די טיפענישן פון אַ מענשנס דער נאַטור וועלכע ווי וועלכע ס'ניט איז אַנדער פאָלק, אַזוי ווערט אויך אַ נשמה. אידיש איז אַלע מאָל געווען אַנטוויקלונג, פאַסט זי זיך צו צו דעם בלויזן די שפּראַך פון דער נשמה, ווי ראַבערט לוויס סטיוענסאָן אין זי פאַדערט אַט דעם זעלבן זוך פאַר איר געוועזעס אויסדרוק, אין די הערצן פון איר מיטמענשן, אין דער הערצן פון אַלע, אין אַלע אַנדערע, אין אַלע אַנדערע, אין אַלע אַנדער